

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Żary, dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Żarach IV Wydział Pracy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Arkadiusz Pintal

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Oliwa

po rozpoznaniu w dniu 21-12-2016 r. w Żarach

na rozprawie sprawy z powództwa G. P. i J. P.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w Ż.

o zapłatę ryczałtów za noclegi

I. oddala powództwo;

II. nie obciąża powodów kosztami postępowania.

Sygn. akt IVP 26/15

UZASADNIENIE

Powodowie G. P. i J. P. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Sp. z o.o. w Ż. po 36 000 zł dla każdego z nich tytułem zaległych ryczałtów za noclegi za okres od 19 lutego 2012 roku do 27 lutego 2013 roku wraz z odsetkami liczonymi od dnia wymagalności do dnia zapłaty oraz kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1800 zł powiększonych o podatek VAT oraz kwotę opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu wskazali, że pozwany prowadzi działalność gospodarczą w ramach której świadczy usługi przewozu towarów. Powodowie byli kierowcami zatrudnionymi u pozwanego i wykonywali czynności polegające na przewozie towarów na terenie Austrii, Belgii, Czech, Niemiec, Francji, Hiszpanii, Słowacji, W., Polski, Słowenii, Szwajcarii i Holandii. Powodowie wykonywali swoje obowiązki w okresie od stycznia 2006r. do stycznia 2014r. W trakcie trwania stosunku pracy pozwany nie wypłacał powodom części należnych świadczeń określonych w rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z dnia 19 grudnia 2002 roku. Zgodnie z tymi rozporządzeniami pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju przysługują świadczenia w postaci zwrotu kosztów noclegu. Zgodnie §9 ust. 2 2 rozporządzenia, o którym mowa powyżej, jeśli pracownik jest zmuszony do noclegu poza granicami kraju, a nie przedłoży pracodawcy rachunku potwierdzającego wysokość kosztów noclegu, przysługuje mu ryczałt w wysokości 25 % limitu kosztów noclegu określonego w załączniku do rozporządzenia. Pozwany nie zapewnił powodom noclegów w czasie odbywania przez nich podróży służbowych, a kierowcy musieli spędzać noclegi w kabinie ciężarówki. Powodowie nie przedstawili pozwanemu rachunków za nocleg, wobec czego przysługuje im ryczałt z tytułu noclegu. Powołali się na wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 roku sygn. akt II PK 234/10. Wskazali na liczbę noclegów w okresie żądanie pozwu i podsumowali, iż w związku z tym, że pozwany do tej pory, pomimo upomnień ze strony powodów, nie wypłacił należność z tytułu ryczałtów za noclegi, żądanie pozwu jest konieczne i uzasadnione.

W odpowiedzi pozwana wniosła o oddalenie powództwa obu powodów w całości zasądzenie od nich kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych bądź wg spisu kosztów przewożonych przed zamknięciem rozprawy.

W uzasadnieniu wskazała, że powodowie nie przedstawili żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń i próbują przerzucić ciężar dowodowy na pozwaną spółkę. Potwierdziła, że zatrudniała J. P. w okresie od 6 czerwca 2006 roku do 4 stycznia 2014 roku, a G. P. od 16 stycznia 2006 roku do 21 stycznia 2014r. Wskazała, iż obaj, jako załącznik do umowy o pracę, otrzymali regulamin pracy wraz z regulaminem wynagradzania, a z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wynika, że zapoznali się z kolejnymi aneksami do wskazanych regulaminów. Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej określono w regulaminie wynagradzania, w szczególności w §13 i §14, zgodnie z którymi pracownikowi będącemu w podróży służbowej poza granicami kraju przysługują diety w wysokości obowiązującej w danym kraju, nie więcej jednak niż 160 złotych. Kierowcom prowadzącym pojazdy wyposażone w odpowiednie zaplecze z miejscem do spania nie przysługuje ryczałt za nocleg. Podniosła, że nie ulega wątpliwości, że pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, jednak warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w art. 77(5) §1 k.p. można określić w regulaminie wynagradzania, z tym zastrzeżeniem, że regulamin nie może ustalać diety za dobę podróży służbowej na terenie kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77(5)§2 k.p. Pozwany pracodawca zatrudniając powodów poinformował ich o obowiązującym regulaminie wynagradzania określającym zasady ustalania wysokości diet, a nawet uczynił z tego dokumentu załącznik do umowy o pracę.

Wskazała że pojazdy, którymi powodowie kierowali, używane są powszechnie w całej Europie do międzynarodowego przewozu towarów. W ich standardowym wyposażeniu jest kabina sypialna z łóżkiem, ogrzewanie postojowe powietrzna tzw. webasto. Dodatkowo pojazdy na wniosek kierowcy, były doposażone w lodówkę elektryczną montowaną w serwisach pozwanej spółki. Powodowie jeszcze przed podpisaniem umowy o pracę mieli świadomość, że pracodawca zapewnia kierowcom nocleg w postaci specjalnie przystosowanej przez producenta kabiny pojazdu. Mieli również świadomość, że nie będzie im przysługiwał ryczałt za nocleg i godzili się na takie warunki. Żaden z nich nie zwrócił się do pracodawcy z wnioskiem o zapewnienie im innego noclegu, nigdy też nie skarżyli się na warunki noclegowe zapewniane przez pracodawcę. Spółka matka pozwanej posiada liczne zakłady w całej Europie i żaden z tysięcy pracowników tych spółek - córek nie otrzymuje ryczałtu za nocleg ani nie nocuje w hotelach. Wszyscy kierowcy w czasie podróży śpią w przystosowanych do tego celu kabinach. Co więcej obowiązujące przepisy o czasie pracy kierowców wymuszają odpoczynek kierowcy po przebyciu określonej liczby godzin za kierownicą, a miejsca postojowe nie zawsze - hipotetycznie nawet - umożliwiają skorzystanie z noclegu poza kabiną pojazdu. Powodowie nie ponieśli żadnych kosztów związanych z noclegami i wszystkie nocne podróże służbowe w spornym okresie spędzili w specjalnie przystosowanych do celu kabinach. Pozwany natomiast poniósł koszt zapewnienia powodom bezpłatnego noclegu podczas podróży służbowej, gdyż zakup pojazdu przystosowanego do noclegu kierowców to koszt dodatkowych 40.000 – 60.000 złotych. W ocenie pozwanego świadczenia związane z podróżą służbową mają na celu pokrycie pracownikowi kosztów, które by nie poniósł, gdyby pracodawca nie delegował go w podróż służbową. Chcąc uprościć rozliczenia ze swoimi pracownikami pozwany opracował regulamin pracy i regulamin wynagrodzenia, w których ustalił świadczenie, które ma zrekompensować dodatkowe koszty związane z podróżą i nazwał to świadczenie „dieta”. Nie należy mylić tego sformułowania z definicją „diety” zawartej w Rozporządzeniu, gdyż wolą pracodawcy było aby „dieta” wskazana w obu regulaminach pokryła wszelkie wydatki pracownika związane z podróżą służbową w tym wydatki na jedzenie i nocleg. Ryczałt za nocleg w ocenie pozwanej nie ma charakteru abstrakcyjnego, oderwanego od okoliczności faktycznego ponoszenia kosztów przez pracownika i w sytuacji, gdy pracownik nie poniósł żadnych wydatków związanych z noclegiem, ryczałt za nocleg mu się nie należy. Takie stanowisko zajęła Państwowa Inspekcja Pracy, a także Główny Inspektorat Pracy w W. a konkretnie Komisja Prawna (...). Podobnie analogiczne stanowisko wyraził oficjalnie Prokurator Generalny w wystąpieniu do Sądu Najwyższego przed uchwałą 7 sędziów z 2014 roku. Podniosła z ostrożności procesowej, że w jej ocenie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jest, aby pracownik,

który nie poniósł najmniejszych kosztów noclegu w przeciwieństwie do pracodawcy czerpał z tego tytułu korzyść majątkową kosztem pracodawcy. Uwzględnienie powództwa prowadziłoby do nieuczciwego wzbogacenia pracownika kosztem pracodawcy, który już poniósł koszty zapewnienia noclegu pracownikowi inwestując znaczne środki na zakup przystosowanej do tego kabiny pojazdu. Tym samym roszczenie powodów jest sprzeczne z art. 8 k.p.

Następnie przedstawił krytyczną analizę uchwały Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 roku, sygn. akt II PZP 1/14,. Wniósł o skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego pytania konstytucyjnego w zakresie zgodności art. 77(5)§1 w związku z §2 w związku z §5 kodeksu pracy w zw. §16 ust. 2 i ust. 4 rozporządzenia (...) z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej z art. 32 ust 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz do Trybunału sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu pytania prawnego w zakresie zgodności art. 77(5)§1 w związku z §5 w zw. z §2 kodeksu pracy w zw. z §16 ust. 2 i ust. 4 rozporządzenia (...) z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej z art.8 ust. 8 Rozporządzenia 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) nr 2135/98 jak również uchylające Rozporządzenie Rady EWG nr 3820/85 od 11 kwietnia 2007 roku w zakresie w jakim wyżej wymienione przepisy nie pozwalają uznać odpoczynku odebranego w kabinie pojazdu za udzielenie nieodpłatnego noclegu.

W toku rozprawy powodowie rozszerzyli żądanie pozwu do kwot po 69.550,25 zł dla każdego z nich /k. 174-178 akt/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. P. był zatrudniony przez pozwaną w okresie od 06.06.2006r. do 04.01.2014r. na podstawie kolejnych umów o pracę, ostatniej zawartej na czas niekreślony, na stanowisku kierowcy - mechanika w pełnym zakresie czasu pracy.

/niesporne, a nadto dowód: akta pracownicze powoda – zał. do akt;

G. P. był zatrudniony przez pozwaną w okresie od 16.01.2006r. do 25.01.2014r. na podstawie kolejnych umów o pracę, ostatniej zawartej na czas niekreślony, na stanowisku kierowcy - mechanika w pełnym zakresie czasu pracy.

/niesporne, a nadto dowód: akta pracownicze powoda – zał. do akt;

Zgodnie z §38 Regulaminu pracy obowiązującego u pozwanego w okresie zatrudniania powodów, w przypadku wykonywania podróży służbowej poza granicami kraju, pracownikowi wykonującemu pracę kierowcy przysługuje dieta w wysokości i na zasadach określonych w regulaminie wynagradzania. Zgodnie natomiast z §13 i §14 Regulaminu wynagradzania pozwanego, pracownikowi będącemu w podróży służbowej poza granicami kraju przysługują diety w wysokości obowiązującej w danym kraju, nie więcej jednak jak 160 złotych. Kierowcom prowadzącym pojazdy wyposażone w odpowiednie zaplecze z miejscem do spania nie przysługuje ryczałt za nocleg (§14). Powodowie podejmując zatrudnienie u pozwanego zapoznali się z ww. regulaminami.

/dowód: częściowo zeznania powoda J. P. – k. 88–89v, 208v- 209 akt;

częściowo zeznania powoda G. P. – k. 89v – 90, 209 akt;

zeznania przedstawiciela pozwanego – k. 90 – 91 akt;

zeznania świadka L. S. – k. 87v - 88 akt;

regulamin pracy i regulamin wynagradzania

– akta pracownicze powodów, zał do akt;

oświadczenia o zapoznaniu się z regulaminem wynagradzania

– akta pracownicze powodów, zał. do akt/

Powodowie kierowali ciągnikami siodłowymi o masie pow. 3.5 t. Powodowie zatrudniając się u pozwanego mieli świadomość, że okresy odpoczynku dobowego w tym ewentualnie odbywane w nocy będą spędzał w kabinie pojazdów, którymi będą kierowali. Nie spędzali noclegów w trakcie pracy poza kabinami pojazdów, nie ponieśli z tego tytułu dodatkowych kosztów. Otrzymywali od pozwanego po 160 złotych diety za każdy dzień pracy w podróży służbowej poza granicami kraju.

/dowód: częściowo zeznania powoda J. P. – k. 88–89v, 208v- 209 akt;

częściowo zeznania powoda G. P. – k. 89v – 90, 209 akt;

zeznania przedstawiciela pozwanego – k. 90 – 91 akt;

zeznania świadka L. S. – k. 87v - 88 akt;

listy płac i ewidencja czasu pracy powodów – zał. Do akt/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwa - zarówno G. P., jak i J. P. nie zasługiwały na uwzględnienie.

Niesporny był w sprawie fakt zatrudniania powodów przez pozwaną spółkę oraz wypłacania powodom przez pozwanego „diety” po 160 złotych za każdy dzień pracy w warunkach podróży służbowej.

Sporne w sprawie było, czy pozwany był zobowiązany do wypłacania powodom ryczałtów za noclegi, które faktycznie odbywali w trakcie wykonywania pracy w kabinach prowadzonych przez siebie pojazdów, a także czy „diety” wypłacane powodom obejmowały wszystkie ewentualne należności związane z wykonywaniem pracy w warunkach podróży służbowej i czy ich wysokość była zgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

Sąd ustalając stan faktyczny oparł się częściowo na zeznaniach stron, przesłuchanego świadka oraz dokumentach przedłożonych przez strony.

Sąd dał wiarę zeznaniom powodów odnośnie spędzania noclegów w kabinach pojazdów i otrzymywania od pracodawcy po 160 złotych „diety” za każdy dzień podróży służbowej oraz zapoznaniem się z regulaminem pracy, z którego wynikało, że „ryczałt im się nie należy”. W tym zakresie zeznania powodów nie były kwestionowane i znalazły potwierdzenie nie tylko w zeznaniach świadka i przedstawiciela pozwanego ale również złożonych do sprawy dokumentach. Sąd nie dał wiary tym zeznaniom powoda J. P., że nie wiedział o zasadzie spędzania noclegów w kabinach pojazdów i „liczył na noclegi w hotelach”. Zeznania powoda w tym zakresie były sprzeczne nie tylko z zeznaniami przedstawiciela pozwanego, ale również świadka L. S., który wskazał, że kierowcy wiedzieli o spędzaniu noclegów w kabinie pojazdów.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom przedstawiciela pozwanego oraz przesłuchanego świadka – L. S. nie znajdując podstaw do zakwestionowania ich prawdziwości.

Opinia biegłego okazała się nieprzydatna do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, z uwagi na założenia przyjęte do jej wydania.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie były przepisy. 2 pkt 7, 14, 21a oraz 27 ust.5 ustawy z dnia 16.04.2004r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U. z 2012r. poz. 1155), art. 2 i 8 Rozporządzenia nr 561/2006 w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego

Rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.UE.L.2006.102.1 ze zm.), art. 77(5)§1-5 k.p. art. 65§1 k.c w zw. z art. 300 k.p. oraz art. 8 k.p;

Na wstępie rozważań dotyczących zasadności roszczeń zgłoszonych przez powodów należy wskazać, że zagadnienia dotyczące podróży służbowych w przypadku kierowców uregulowane są odrębnie od zasad wskazanych w (dotyczących innych pracowników, wykonujących pracę w warunkach podróży służbowej) - w. ustawie z 16.04.2004r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U. z 2012r. poz. 1155),.

W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 19.11.2008 r. sygn. akt II PZP 11/08, Sąd Najwyższy wskazał, że kierowca transportu międzynarodowego odbywający podróże w ramach wykonywania umówionej pracy i na określonym w umowie obszarze jako miejsce świadczenia pracy nie jest w podróży służbowej w rozumieniu art. 77(5)§1 k.p. Podobnie Sąd Najwyższy wskazał w wyroku z 10.02.2015r. w sprawie sygn. akt II UK 225/13, podkreślając, że do kierowców w transporcie drogowym nie ma zastosowania art. 77(5) § 1 k.p. właściwy dla pracowników wykonujących pracę w „podróży służbowej” jedynie incydentalnie ale autonomiczne rozumienie podróży służbowej zdefiniowanej w szczególnej regulacji prawnej. Związane to jest ze stałym wykonywaniem przez powodów pracy w warunkach „podróży służbowej”.

Zgodnie z art. 2 pkt 7 ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (Dz.U.2012.1155 j.t.) użyte w ustawie określenia oznaczają: podróż służbowa - każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Jednocześnie zgodnie z art. 21a ww. ustawy kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77(5)§ 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Zgodnie z art. 77(5)§ 1-4 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową (§1). Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków (§2). Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (§3). Postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2 (§4). W przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2 (§5).

Jak wynika z ww. przepisów, pozwany pracodawca mógł ustalić w Regulaminie wynagradzania wysokość diety za dobę podróży służbowej, z tym że dieta za dobę podróży służbowej zarówno na obszarze kraju, jak i poza granicami kraju nie mogła być ustalona w kwocie niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona we właściwym rozporządzeniu ministra właściwego do spraw pracy.

Należy bowiem podkreślić, że stawki wskazane w rozporządzeniach (obecnie jednego rozporządzenia) ministra właściwego do spraw pracy dotyczą pracownika, zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery

budżetowej. Powód do tej grupy pracowników nie należał, a tym samym zapisy ww. rozporządzeń (obecnie jednego) stosowane są wobec niego jedynie w zakresie wskazanym w art. 77(5) § 3-5 k.p.

W przepisie §7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.2013.167), obowiązującego zgodnie z treścią §23 ww. rozporządzenia od 1 marca 2013r. dieta w czasie podróży krajowej jest przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia i wynosi 30 zł za dobę podróży. Z kolei wcześniejsze – obowiązujące do 28 lutego 2013r. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2002r., Nr 236, poz.1990, ze zm.) wskazywało w §4 ust. 1 iż dieta jest przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży i wynosi 23 zł za dobę podróży.

Przepisy obu rozporządzeń przewidywały obowiązek częściowej wypłaty wskazanych kwot w przypadku niepełnej doby podróży służbowej.

Tym samym wysokość diety za jedną pełną (ponad 12 godzin) dobę podróży służbowej – niezależnie czy dotyczyła podróży służbowej w kraju czy też za granicą ustalona przez strony, nie mogła być niższa niż 23 złote do 28 lutego 2013r. i 30 złotych po tym dniu.

Tymczasem dieta wypłacana przez pozwaną, zgodnie z §13 Regulaminu wynagradzania wynosiła „nie więcej niż 160 złotych” – a w praktyce równowartość tej kwoty, a więc kwotę znacznie wyższą niż wskazane w ww. rozporządzeniach i art. 77(5) § 4 k.p. jako minimalne.

Należy przy tym podkreślić, że przepis art. 77(5) §4 k.p. obejmuje swoim zakresem jedynie wysokość diety, nie wskazując jednakże ryczałtu za noclegi. Tym samym pracodawca spoza państwowej lub samorządowej sfery budżetowej może uregulować i ustalić z pracownikiem wysokość należności z tytułu ryczałtu za noclegi na poziomie niższym niż wynikający z ww. rozporządzeń.

Powodowie, na podstawie zapisów w Regulaminie wynagradzania – z którymi, jak wynika z złożonych przez nich pisemnych oświadczeń zapoznali się, wiedzieli, jaką kwotę otrzymają za każdy dzień podróży służbowej. Otrzymywali „diety” w pełnej - wskazanej ww. regulaminie wysokości i nie kwestionowali prawidłowości wypłacanych z tego tytułu kwot.

Należy przy tym wskazać, że obaj powodowie po zapoznaniu się z §14 Regulaminu wynagradzania mieli świadomość, że „ryczałt im się należy”. Rozumieli zatem, że wobec zapewnienia przez pozwanego miejsc na odpoczynek w kabinach pojazdów, którymi będą kierowali, pozwany nie będzie im przyznawał i wypłacał ryczałtu za nocleg. Nie ulega bowiem wątpliwości, że pozwany uznawał, iż warunki do odbywania przez kierowców odpoczynku, w tym nocnego, zapewnione przez niego w kabinach pojazdów są „odpowiednie”.

Dlatego zbędne jest rozważanie, czy w ogólnym pojęciu „diety” mieściły się w ocenie pozwanego również należności z tytułu ryczałtów za noclegi.

Należy przy tym wskazać, że jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 20.10.1998r. w sprawie sygn. akt I PKN 392/98 celem diet z tytułu podróży służbowych nie jest przysporzenie pracownikowi dodatkowych korzyści, a jedynie zrekompensowanie ponoszenia dodatkowych wydatków, a także - do pewnego stopnia - utrudnień życiowych związanych z pobytem poza miejscem zamieszkania. Dieta ma służyć pokryciu tych zwiększonych kosztów i wydatków – a więc zakłada ich poniesienie. Okoliczność, że w praktyce jest przez kierowców ciężarówek w międzynarodowym transporcie samochodowym traktowana jako źródło dodatkowych dochodów, nie może zmieniać prawnej kwalifikacji tego tzw. świadczenia wyrównawczego (wyrok SN z dnia 25.09.2005 r. II PK 49/05, OSNP 2006/15-16/232). Wskazać należy również, że ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej reguluje sytuacje, w których pracownik

nocujący w hotelu legitymuje się lub nie rachunkiem za nocleg ("za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym" (...)) w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu"). Ryczałt za nocleg nie jest zatem rekompensatą za spędzenie noclegu w kabinie pojazdu lecz zwrotem przynajmniej części (uśrednionej) kosztów noclegu w motelu, hotelu czy podobnej placówce wtedy, kiedy pracownik spędził w niej noc, lecz z różnych względów nie jest w stanie wykazać faktycznych poniesionych z tego tytułu kosztów, poprzez przedstawienie odpowiedniego rachunku. Tym samym uzasadnione jest przyjęcie, że pracodawca nie jest zobowiązany do wypłacania pracownikowi jakiegokolwiek kwoty z tytułu „ryczałtu za nocleg”, jeżeli pracownik żadnych kosztów związanych z noclegiem (wobec np. nocowania w kabinie pojazdu) potwierdzonych lub nie potwierdzonych rachunkiem kierowca nie poniósł.

Powodowie w toku prowadzonego postępowania nie wykazali, aby ponieśli jakieś koszty z tytułu noclegów, by takie noclegi spędzali poza kabiną pojazdu. Tym samym dochodzone przez nich kwoty nie stanowiły wyrównania poniesionych i niezwróconych przez pozwanego kosztów noclegów, lecz w istocie miały zwiększyć dochód uzyskany w związku z wykonywaniem pracy u pozwanej. Podstawa powództwa w tym zakresie była zatem sprzeczna z celem, jaki ustawodawca miał na względzie, konstruując przepisy dotyczące „ryczałtu za noclegi”.

W ocenie Sądu za zasadnością roszczeń powodów bynajmniej nie może przemawiać uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12.06.2014 r. sygn. akt II PZP 1/14, powoływana przez niego. Zauważyć trzeba, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tej uchwały kilkakrotnie stwierdza, iż ryczałt należny jest jako „zwrot kosztów”. Warto w tym miejscu przytoczyć te fragmenty uzasadnienia uchwały, które wprost odnoszą się do kwestii zwrotu kosztu noclegu. SN wskazał, że zwrot kosztu noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży (...). W innym fragmencie wskazał na rzeczywiście poniesiony koszt. W kolejnym zdaniu podkreślił, że ryczałt „pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione”. W dalszej części wskazał, że: „taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu na warunkach wskazanych (...) w par. 9 ust 1 lub 2 (...) rozporządzenia”. Z analizy tej uchwały, biorąc pod uwagę, że wielokrotnie doprecyzowywano w niej („zwrot kosztów faktycznie poniesionych”, „kompensata” kosztu, „zwrot realnie poniesionych kosztów”, „pokrycie kosztów”, na rzecz „wydatków”) wynika zatem, że ryczałt za nocleg jest pokryciem faktycznie poniesionych przez pracownika z tego tytułu kosztów.

Jak wskazał Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w wyroku z dnia 4 lipca 2016r., w sprawie sygn. akt VI Pa 72/16 „Funkcją świadczeń będących zwrotem kosztów noclegu jest z samej istoty rekompensacja nakładów, jakie ponosi pracownik w związku z koniecznością spędzenia nocy w trakcie podróży służbowej. Tylko do wysokości faktycznej straty finansowej pracownika z tego tytułu należy więc obligować pracodawcę do zwrotu faktycznie poniesionych kosztów. Świadczenia, o których mowa, nie mają na celu zwiększenia wynagrodzenia pracownika ze względu na niewygody podróży – taką funkcję pełni wynagrodzenie za pracę, którego wysokość reguluje m.in. art. 13 k.p. (pracownik ma prawo do godziwego wynagrodzenia za pracę) czy też instytucja płacy minimalnej. Zdaniem sądu, regulacje samego Kodeksu Pracy pozwalają na przyjęcie pewnej minimalnej, godziwej stawki za pracę kierowców w transporcie międzynarodowym i nie ma potrzeby sięgania po inne świadczenia – o innej funkcji – by zaspokoić potrzeby finansowe pracownika związane z wykonywaniem przez niego zwykłych obowiązków. Chociaż więc istotą ryczałtu jest niezależność jego wysokości od faktycznie poniesionych kosztów, to jednak nie można z tego wywodzić, że ryczałt jest świadczeniem o zupełnie abstrakcyjnym charakterze. W przypadku, w którym kierowca skorzystał z kabiny pojazdu w celu odbycia odpoczynku, brak jest podstaw do wypłaty ryczałtu, który ma zwracać koszty rzeczywiście poniesione. Świadczenia rekompensujące koszty podróży służbowej nie przysługują pracownikowi z góry, w oderwaniu rzeczywistej formy noclegu. Nie wystarczy więc potencjalna możliwość poniesienia tych kosztów, by ich zwrot stał się należny. Tym bardziej, że akurat w przypadku kierowców w transporcie międzynarodowym rozkład czasu pracy może wykluczać korzystanie z noclegu w danej dobie. Celem regulacji dotyczącej zwrotu kosztów noclegu jest – niezależnie od tego, czy pracownik przedstawi rachunek za nocleg w hotelu lub motelu (wówczas przysługuje określony limit), czy też pracownik takiego rachunku nie przedstawi (wówczas przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu) – zrekompensowanie mu kosztów, jakie rzeczywiście poniósł w związku z koniecznością skorzystania z noclegu, a nie swego rodzaju rekompensata za brak należytego komfortu spania (na skutek konieczności spędzania noclegu w

kabinie) przybierająca w istocie postać abstrakcyjnego (niezależnego od rzeczywistego poniesienia przez pracownika jakichkolwiek kosztów noclegu) dodatkowego przysporzenia (a tak – instrumentalnie jako kolejny element swoich dochodów – wydają się traktować prawo do ryczałtu za nocleg kierowcy) (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16.09.2014 r., sygn. akt III APa 19/14).” Na potwierdzenie zasadności powyższego stanowiska, jak wskazał w ww. wyroku Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, przywołać można wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.05.2016 r., sygn. akt II PK 98/15, którym Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną strony powodowej w sprawie o zbliżonym stanie faktycznym i przedmiocie roszczeń, stwierdzając, że pracownicy strony pozwanej otrzymywali należne im świadczenia z tytułu podróży służbowych w transporcie międzynarodowym, które – choć nie były określone jako ryczałty za noclegi – realizowały jednak ich cele.

Tym samym powodowie, którym wypłacano należności w związku z podróżami służbowymi w znacznie wyższej wysokości niż standardowe "diety" wynikające z przepisów ww. rozporządzenia, otrzymał wszystkie należności z tytułu podróży służbowych. Gdyby zaś przyjąć odmiennie - tj. że w skład owej wyższej "diety" nie wchodził ryczałt za noclegi - to wówczas powództwo i tak podlegało oddaleniu, z uwagi na charakter i funkcję ryczałtu, co do której to kwestii szczegółowe rozważania zostały przedstawione wyżej oraz naruszenie celu i społeczno – gospodarczego przeznaczenia prawa do ryczałtu za nocleg.

Jednocześnie, a może przede wszystkim należało uznać, że w przedmiotowym przypadku pozwany pracodawca nie był w ogóle zobowiązany do zapewnienia powodowi noclegu, a tym samym do wypłacania jakichkolwiek środków pieniężnych na ten cel, czy zwrotu ewentualnie poniesionych przez powoda na ten cel kosztów.

Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 ww. ustawy o czasie pracy kierowców w każdej dobie kierowcy przysługuje prawo do co najmniej 11-godzin nieprzerwanego odpoczynku, a dobowy odpoczynek może być wykorzystany w pojeździe, o ile pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania. Jednocześnie jednak zgodnie z art. 27 ust. 5 ww. ustawy, do kierowców, którzy wykorzystali okres odpoczynku, o którym mowa w art. 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 i w art. 8 ust. 1-3 Umowy (...), nie stosuje się odpoczynku, o którym mowa w art. 14. Jak wynika z przepisów art. 2 Rozporządzenia nr 561/2006 w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego Rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.U.E.L.2006.102.1 ze zm.), ma ono zastosowanie min. do przewozu drogowego rzeczy, gdy dopuszczalna masa całkowita pojazdów łącznie z przyczepą lub naczepą przekracza 3,5 tony (ust. 1 a).

Niewątpliwie zatem, ww. uregulowanie ma zastosowania do powodów, kierujących pojazdami o masie całkowitej powyżej 3,5 tony.

Zgodnie z art. 8 ww. rozporządzenia (WE) nr 561/2006 jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, toienne okresy wypoczynku i skrócone okresy tygodniowego odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju (art. 8 ust. 8).

Tym samym ustawodawca europejski nie posługuje się określeniami „nocleg”, „odpoczynek nocny” lecz „dzienny okres wypoczynku” i „skrócony okres tygodniowego wypoczynku”. Należy więc wskazać, że zgodnie z ww. przepisami powodowi nie przysługiwało prawo do „noclegu”, lecz wyłącznie odpoczynek określony w tym Rozporządzeniu, to jest odpoczynek dzienny i tygodniowy. W ramach „dziennego okresu wypoczynku” pracownik może oczywiście realizować „odpoczynek” w porze nocnej, może jednak również realizować ww. odpoczynek poza godzinami nocnymi, który nie będzie już siłą rzeczy „noclegiem”.

Przepisy ww. Rozporządzenia nie przewidują przy tym obowiązku pracodawcy zapewnienia pracownikowi „noclegu”.

Skoro ustawodawca europejski pozostawia kierowcy decyzję, co do skorzystania z kabiny pojazdu, który prowadzi, jako miejsca do spania, to nie uznał, aby konsekwencje takiego wyboru – odbycie odpoczynku dobowego w kabinie, również poprzez spanie w niej kierowcy - zagrażały czy to zdrowiu kierowcy, czy bezpieczeństwu w ruchu drogowym.

Konieczne jest jedynie, aby kierowca na taki sposób odbywania odpoczynku dziennego (dobowego) się godził i to akceptował.

Jak wskazano wyżej, powodowie podejmując zatrudnienie u pozwanego mieli świadomość, że odpoczynek „dobowy” w tym przypadający w nocy „nocleg”, będą odbywał w kabinach kierowanych przez nich pojazdów i niewątpliwie akceptowali to, jako normalną i powszechną praktykę w zawodzie kierowcy w transporcie międzynarodowym.

Nie ulega wątpliwości, wobec szeregu wskazywanych przez powoda orzeczeń Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, na czele z uchwałą z dnia 12.06.2014r. w sprawie sygn. akt II PZP 1/14, że zapewnienie kierowcy miejsca do spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia bezpłatnego noclegu. Tym samym zbędne było dopuszczanie na tę okoliczność dowodów, czy to z opinii biegłych, czy z zeznań świadków. Jednocześnie jednak, skoro zgodnie z ww. oceną ustawodawcy europejskiego, zawartą w przepisie art. 8 ww. rozporządzenia (WE) nr 561/2006 miejsce w kabinie zapewnia pracownikowi wykorzystanie okresu odpoczynku dziennego i skróconego odpoczynku tygodniowego, a tylko takie okresy odpoczynku przysługiwały powodowi, to tym samym nie było potrzeby ustalania czy warunki w kabinach pojazdów zapewniały odbycie przez powodów noclegu.

Podsumowując, obowiązujące przepisy nie przewidują obowiązku zapewniania przez pracodawcę kierowców, takich jak powodowie, tj. kierujących zestawami o masie całkowitej powyżej 3,5 tony „noclegów”, a jedynie miejsca do „odpoczynku dziennego i tygodniowego”. Siłą rzeczy, brak jest podstaw do uznania, iż w takiej sytuacji pracodawca jest zobowiązany do wypłaty „ryczałtu za noclegi”

Należy przy tym wskazać na szczegółową analizę ww. przepisów przedstawioną przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 lipca 2016r., w sprawie sygn. akt VI Pa 72/16, której wnioski Sąd całkowicie popiera.

Jednocześnie należy wskazać, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 24 listopada 2016r. w sprawie sygn. akt K 11/15 orzekł, iż art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U.2012.1155, ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U.2016.1666, ze zm.) zarówno w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) , jak i w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U.236.1991, ze zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Wobec powyższego należało oddalić powództwo G. P. i J. P. w całości.

Odnośnie kosztów postępowania, Sąd orzekł w oparciu o przepisy art. 102 k.p.c., zgodnie z którymi w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu w okolicznościach przedmiotowej sprawy uzasadnione było nieobciążanie powodów kosztami postępowania, pomimo przegrania przez nich sprawy w całości. Problematyka zasadności roszczeń kierowców w transporcie międzynarodowym dotyczących ryczałtów za noclegi była szczególnie skomplikowana i sporna. Nie tylko powodowie nie dysponujący wiedzą prawniczą, ale również profesjonalni pełnomocnicy kierowców występujących, jak powodowie, na drogę sądową, mogli w oparciu m.in. o ww. uchwałę Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 roku, sygn. akt II PZP 1/14 pozostawać w przekonaniu o zasadności ich żądań. Sąd biorąc pod uwagę również zasadniczą różnicę w potencjale ekonomicznym powodów i pozwanej spółki, uznał, iż obciążenie w takim wypadku powodów kosztami postępowania stanowiłoby dla powodów nadmierną uciążliwość i byłoby w tym przypadku niezasadne. Wobec powyższego orzekł, jak w punkcie II wyroku.

komentarze praktyczne

komentarze

monografie

wzory i zestawienia

procedury